

Lääninkouluttajan muistoja peruskoulun alkutaipaleelta

Peruskouluun siirryttäessä ei kansakoulunopettajiksi valmistuneilla tuntunut olevan tarvetta lisäkoulutukseen. Aina-kaan opettajaseminaareissa ei liiemmin kannustettu lisätiedon hankintaan. Peruskoulun tultua piti sitten valmiiden opettajien nöyrytyä kuuntelemaan jopa tuttua kouluttajaa. Sehän luonnollisesti harmitti. Piti istua peruskoulukurssilla ja eri oppiaineitten kurseilla. Muuta mahdollisuutta ei ollut, koska uusia käsitteitä tuli paljon ja piti syventyä opetussuunnitelman saloihin. Suurinta epäilyä herättivät matematiikan kurssit ja erityisesti joukkoopin esiinmarssi. Sitä pitivät useat opettajat, varsinkin miehet, aivan ajanhukkana. Kuvilla ja kukkasilla ei ollut mitään tekemistä matematiikan kanssa. Vain numeroilla laskeminen takasi opetuksen perille menon! Syy moiseen oli se, että käsitteitä ei selvitetty kunnolla ja edettiin kurssittajan tahdin mukaan ottamatta kuuntelijoita vastaväitteineen huomioon. Miksi-kysymykset jäivät ilman vastausta eikä perusteluja nähty tarpeelliseksi jakaa. Oli kiire saada kahlattua paljon uutta tietoa eteenpäin, ja näin vastarinta oli taattu. Perusteet uuden matematiikan opetukselle eivät ole vielä tänä päivänäkään kirkastuneet kaikille, sillä vieläkin siihen otetaan hanakasti kantaa, jopa niin voimakkaasti, että jotkut uskovat menetyksi kokonaisen ikäluokan matematiikan osalta!

Peruskouluun siirtymisen ajankohta oli kuin lottovoitto peruskoulun ensimmäisen aallon alueelle. Vuonna 1972 Pohjois-Suomen siirtyessä peruskouluun oli valtakunnan taloudellinen tilanne hyvä. Ohjausvastuuseen nimettyjen opettajien koulutus-

ta kyettiin järjestämään ja parhaiden kouluasiantuntijoiden käyttämiselle koulutustilaisuuksissa ei ollut taloudellisia rajoituksia. Tässä artikkelissa kertaan omia muistoja niin opettajana, ohjaavana opettajana kuin lääninkouluttajanakin peruskoulun alkutaipaleelta.

Ohjaavana opettajana Kuusamossa ja lääninkouluttajana laajalti Suomessa

Valmistuin kansakoulunopettajaksi Kemijärven seminaarista keväällä 1962 ja toimin Kuusamon Poussun koulussa vuodet 1962–73 luokanopettajana. Noista vuosista yksi kyllä meni Nilossa. Laaja-alaisen erityisopettajan tehtäviin siirryin v. 1972, jona vuonna kotikuntani Kuusamon koulutoimenjohtaja Lauri Muhonen pyysi minua osallistumaan Heinolan kurssikeskuksen järjestämään koulutukseen yhdessä erään alaluokkien opettajan kanssa. Koska molemmat olimme kiinnostuneita koulutyömme kehittämistä, suostuimme. Viikon mittainen kurssi käsitteli laajahkosti peruskoulun asioita. Koulutettavat olivat Oulun ja Lapin läänin alueelta. Näin sain ensimmäisen kontaktin tuleviin koulutettaviini ja he minuun. Olin kuin huomaamattani liimannut itseni ohjaustehtäviin.

Peruskouluun siirtyminen koitti, ja ohjaustoiminta käynnistettiin. Alkuopetuksen ohjaajan tehtävästä en voinut kieltäytyä. En tajunnut mitä ohjaavalta opettajalta tultaisiin vaatimaan. Uteliaisuus ja halu oppia uusia asioita saivat tarttumaan tehtäviin, jotka niittasivat minut epäröimättä koululaitoksen kehittämiseen. Mukaan tulivat yhdysluokkakokeilut, kokeilumateriaalin kehittäminen ja valmistus, oppikirjojen työryhmät, opettajainkoulutukseen tarkoitettu yhdysluokkapedagogiikkaa käsittelevä kirja sekä muutama ohjaukseen ja opettajain koulutukseen nimetty työryhmä.

Sain olla “julistamassa” yhdysluokkaopetuksen ilosanomaa lääninkouluttajatehtävän myötä eri koulutustilaisuuksissa niin omassa läänissämme kuin myös muissa lääneissä. Lauri Muhosen kanssa kiersimme valtakuntaa. Asia tuntui tärkeältä, eivätkä pitkät matkat estäneet osallistumasta. Vuosikurssiopetus-suunnitelma ja sen kokeilu materiaaleineen oli keskeistä työssämme. Sen avulla pyrimme ohjaamaan opettajia sisällön valikointiin ja eriyttämiseen oppijan kykyjen mukaan. Muhosta ja minua liikkeelläpitävänä voimana oli vahva luottamus yhdysluokkaopetukseen ja opettajan työn järjeistämiseen vuosikurssien mukaisesti yhdysluokassa. Oulun OPI-päivilläkin pidin Reijo Laukkasen kanssa aiheesta yhteisluennon, joka keräsi saamamme tiedon mukaan ennätyskuulijakunnan. Asiamme kiinnosti.

Taisin kyllä ajatella itsekkäästi, koskapa opin tehtävissä toimiessani itsekin. Tunsin pakottavaa tarvetta täydentää vajaista tietämystäni kaikin keinoin.

En voinut ajatellakaan luopumista luokkaopettajan tunneista edes osittain. Ohjaajan tehtävät laskettiin ylitynneiksi, joista maksettiin virkaehtosopimuksen mukainen palkkio. Tehtävä määrättiin vuositarkisteessa. Koulutusta oli sekä lääninhallituksen että kouluhallituksen järjestämänä yhdessä muiden aineiden opettajien kanssa. Heinolan kurssikeskuksessa oli tilaisuuksia, joissa sai tavata ja työskennellä eri läänien ohjaavien kanssa. Kaikki uusi tieto kelpasi, mutta erityisesti kaipasin aikuispedagogisia vinkkejä ja uusimpien kasvatustieteellisten tutkimusten esittelyä ja niiden käsittelyä keskustellen.

Ohjauksissa saimme valettua opettajiin uskoa luottamaan omiin kykyihinsä ja vankkaankin oppilaantuntemukseensa. Suurena uhkana pelättiin tehokkaan opetusajan tyhjäkäyntiä. Koulutoimenjohtajilla oli mahdollisuus kannustaa uusiin ratkaisuihin. Ohjausjärjestelmän käynnistyttyä kuntatasolla ohjaavilla opettajilla oli tilaisuus rohkaista opettajia esim. pitämällä avoimia ovia oman työnsä seuraamiseen. Kunnassamme se onnistui koulutuspäivien puitteissa, ja menestys oli taattu. Saihan

silloin arvioida ja antaa kritiikkiä kollegalle! Omakohtaisesti voin todeta, että helppoa se ei ollut, mutta haasteellista ja palkitsevaa. Se tuotti opetustapahtumaan uudenlaisia menetelmiä, mutta olihan toki niitäkin, jotka vanhoivat vanhassa olevan varan paremman. Opettajat rohkaistuivat jopa kertomaan toisilleen kokemuksistaan. Opetustiloihin pidettiin ovea jo hieman raollaan! Oltiin valmiita keskustelemaan yhdessä ratkaisuisista eikä hävetty tunnustaa vaikeuksia, joita tuli eteen.

Koulutoimenjohtajan kanssa olimme sopineet, että oman kunnan koulutustilaisuuksiin hankittaisiin ulkopuolisia luennoitsijoita, sillä eihän kukaan ole profeetta omalla maallaan. Luonnollisesti ohjaavat opettajat ja ohjausryhmien jäsenet pitivät ns. tienvarsikerhoja tiettyjen teemojen merkeissä. Se oli virkistävää aikaa. Uusia asioita nousi esille ja yhdessä työskentely alkoi luonnistaa. Opettajat ottivat mielellään käyttöönsä ainakin alkuopetuksen ryhmän laatimia harjoitteita ja yhteisiä mittareita. Palautteitakaan ei tarvinnut ruunata, sillä mielellämmehän me kaikki jaamme oivallisia ohjeitamme! Innostaaksemme pieniä koululaisia kirjaston käyttäjiksi laadimme erityisopettajatoverini kanssa luetteloita kirjoista. Ryhmittelimme ne lukutaidon mukaisesti. Siitä pidettiin ja kirjastopalveluiden käyttö joissakin kouluissa lisääntyi. Sehän oli asian tarkoituskin kuten myös opettajan työn auttaminen. Mainittakoon, että yleensä luokkakoot olivat suuret ja yhdysluokat vaativia.

Ohjausryhmissämme toimi asiansa osaavia ja innostuneita opettajia, joiden kanssa laadimme eri aineisiin tehtäviä vapaasti käytettäviksi. Ne eivät olleet testejä. Apu oli tarkoitettu helpottamaan opettajan työtaakkaa varsinkin yhdysluokissa. Ei silloin ollut yhdessäkään kunnassa resurssiopettajia eikä kaikissa kunnissa yhtään erityisopettajaa. Kaikki apu oli tervetullutta.

Yhdysluokkaopetuksen lääninkouluttajana toimin 1977–1986. Oulun lääninhallitus pyyysi tehtävään 21.03.1977 ehkä sen vuok-

si, että olin mukana opetussuunnitelman kehittämissäryhmässä ja kokeilumateriaalin tekijänä. Samalla kehitelimme yhdys-luokkakoulujen opettajille pienten koulujen “käsikirjaa”, josta tuli myös opettajain koulutuslaitosten tenttikirja. Ryhmässä oli todellisia hallinnon asiantuntijoita ja pedagogiikan osaajia. Itse olin tavallisen opettajan ja kokeilijan roolissa. “Armosta kai tuo kunnoton on päässyt toisten joukkohon”, voin siteerata Runebergin tekstiä!

Luonnollisesti arkuutta tuntien astuin koulutustehtävissä täysin tuntemattoman opettajakunnan keskelle. Monesti kouluttaja sai vinkkejä koulutoimenjohtajalta, ja niinpä toiminnan piti olla diplomaattista ja molempia asianosaisia arvostavaa. En ollut ohjeitten jakajana vaan keskustelijana ja yhteisten näkemysten etsijänä.

Lääninkouluttajatyön mukana tuli runsaasti tehtäviä eri läänien järjestämiin koulutuksiin ympäri Suomen. Useimmiten kuitenkin tilaisuudet olivat Heinolassa. Silloin kulloinenkin lääni kustansi matkakulut ja luentopalkkiot sekä palkanmenetykset. Oli kerrassaan juhlavaa saada tehtävään määräys maaherran allekirjoittamana. Onneksi kuntamme koulutoimi oli innostunut asian esilläpidosta, joten virkavapaudet olivat mahdollisia.

Ei kouluttautumisvelvoite tähän loppunut. Mukaan tulivat SIVA- ja VESO –koulutukset, joissa välinpitämättömyys ja piittaamattomuus kantautuivat kudinpuikkojen ja virkkukoukkujen kilinä ja vieruskavereiden kesken tärkeitten kuulumisten vaihtamisena. Taisipa käydä niin, että opettajat, joiden tunneilla pienikin pulpetin kannen kolahdus sai opettajan kulmat uhkaavasti rypistymään, ilmaisivat vastenmielisyytensä koulutukseen julkeimmin. Eräs luennoitsija kysyikin, missä mahtaa olla myymälä, josta voi ostaa ahkerien opettajien käsitöitä. Viesti ei tavoittanut kuulijoita.

Muistan tapauksen, kun pidin luentoa läheisen koulukaupungin opettajille. Nuoret miesopettajat asettautuivat takimmaisiiin

tuoleihin tuoden mukanaan janojuomaa. Esittelin itseni ja aiheet, joita kyseisen koululaitoksen pomot olivat toivoneet tuomaan esille. Alkuun päästyäni takarivin opettajat aloittivat melko äänekkään ajatusten vaihdon keskenään. Pidin tauon odottaen viestini perille menoa. Sama keskustelu jatkui. Kerroin, että laskutan kuntaanne sopimuksen mukaisesti ja aion jatkaa, mutta pyydän herroja joko poistumaan taikka antamaan kuuntelurauhan sitä haluaville. Odotin sydän naputtaen reaktiota. Herrat istuivat kuin liimautuneina tuoleihinsa, kuuntelivat ja osallistuiivat keskusteluun. Eräs opettaja sanoikin jälkeensä miesten tahallaan koetelleen hermojeni pitävyyttä. Hyvä oppimistuokio tämä oli minulle.

Kyllähän opettajia koulutettiin peruskoulunopettajiksi! Kotipaikkakunnan ulkopuolella tapahtuva koulutus oli suositua. Sieltä koettiin saatavan aina jotain uutta ja ainakin täällä kaukana työskentelevät opettajat saivat uusia ajatuksia ja varmaan kokivat antavansa vinkkejä kollegoille. “Matkailu avarsi ja voitti kotiolut!”

Kouluhallituksen, opetusministeriön, kokeilukoulujen ym. asiantuntijoiden esitykset koulutustilaisuuksissa olivat täynnä uutta tietoa, ja sitä jaettiin kuin ylhäältä käsin. Ehkäpä moiseen sorruttiin kuntienkin koulutustilaisuuksissa. Niissä oli ulkoluvun makua, sillä harvapa oli asiaa täysin sisäistänyt vielä tuossa vaiheessa. Monilla oli ehkä mielessään vuosikausia kestäneet kiivaat keskustelut peruskoulun tarpeellisuudesta, hyödyistä ja vahingollisuudesta. Jäipä mieleeni kaksi nuorta kouluasian-tuntijaa, toinen opetusministeriöstä, toinen ammattijärjestöstä. He seurailivat taustalla ja kommentoivat vasta väliajalla.

Ohjaustoimintaan tarvittiin materiaalia, jota ei ollut valmiina. Valtakunnallisesti alettiin valmistaa sitä kokoamalla henkilöitä tehtäviin. Sain kutsun lähteä mukaan. Minulta kai puuttui itsekritiikki, koska suostuin. Työ oli haastavaa, mutta oman kehityksen kannalta tärkeää. Esim. eriyttävän opetuksen työryhmässä pohdimme eriyttämisen käsitettä pitkään. Opettaja-

seminaarissa ollessani ei koko eriyttämisestä puhuttu halaistua sanaa. Oppipoikana oli antoisaa olla. Sai esittää tyhmiä kysymyksiä, eikä kukaan nolannut. Oppia tuli, ja materiaali valmistui ajallaan. Eräässä eriyttämistä koskettavassa koulutus-tilaisuudessa kokenut opettaja totesi yks'kantaan olleensa 40 vuotta työssä ja kertoi tulleen toimeen ilman eriyttämistä. Hän aikoi jatkaa edelleen samoin. Eiväthän käsitteet auenneet hetkessä! Toimiessaan yhdysluokassa tuo samainen opettaja oli joutunut eriyttämään, mutta eipä kukaan ollut tullut "hienoa termiä" hänelle kertoneeksi.

Koulutusmateriaali oli erityisen keskeistä peruskouluun siirryttäessä, ei ollut muuta keinoa päästä sisälle idean tarkoitukseen. Erityisopetuksen, yhdysluokkapedagogiikan, alkuopetuksen, ympäristöopin, oppilasarvioinnin ym. kokonaisuuksien käsittelyt ryhmissä antoivat uusia näkökulmia omaan ajatteluun ja yritykseen soveltaa niitä käytäntöön. Olin saanut työskennellä jo aiemmin Oulun läänihallituksen kouluosaston kutsumassa alkuopetuksen ongelmia käsittelevässä työryhmässä, johon meitä käytännön koulutyössä puurtavia opettajia oli kutsuttu kolme eri puolilta lääniä, kukin erilaisesta koulusta. Erityisen opettavaista oli kuunnella lehtori Kaija Lehmuskallion teorioita kyseiseen teemaan liittyen. Laadimme yhteisvoimin oppaan 1.-2. luokkien opettajien käyttöön.

Muutoksia kouluelämässä

Peruskouluun siirryttäessä ala-asteen opettajia huolestutti eniten selviytyminen koko ikäryhmän laadukkaasta opettamisesta. Epäilevää arviointia tahtoi kuulua aineenopettajien piiristä. Itsetunnon vahvistamista se kaipasi ja eri opettajien yhteistyön lisäämistä. Erityisoppilaiden opiskelun toteuttaminen vaati myös vinkkien antamista ja mahdollisten apumateriaalien esittelyä ja yleismateriaalien sisältöjen rajaamista.

Opetussuunnitelma ei ollut laisinkaan hallinnassa. Opettajien koulutuksessa ei ennen peruskoulun tuloa korostettu OPS:in keskeistä merkitystä. Oli totuttu luottamaan oppikirjojen määräämiin sisältöihin. Niitä ei kyseenalaistettu, koska kirjat olivat käyneet läpi keskitetyn tarkastuksen ja saaneet ylimpien kouluviranomaisten hyväksynnän. Uusi vuoden 1970 POPS ylipursuilevine ja yksityiskohtaisine sisältöineen aiheutti kummastusta ja torjuntaa. Opettajilla ei ollut rohkeutta, kehoituksista huolimatta, poimia sieltä mielestään tärkeimpiä aiheita ja aihealueita. Me ohjaajat ja opettajat yhdessä yritimme tehdä ratkaisuja. Oli totuttu luottamaan oppikirjoihin ja pelättiin omien ratkaisujen tuottavan virheitä.

Keskitetyn oppikirjojen hyväksynnän myönteisenä puolena näen sen, että kirjantekijät ja tarkastavat viranomaiset joutuivat käymään hyvinkin syvällisiä keskusteluja yhtenevän näkemyksen syntymiseksi. Omakohtaisesti koin tämän käydessämme keskustelua asianomaisten ylitarkastajien kanssa vammaisten oppilaiden opetuksen esittelystä ja opetuksen järjestämisestä ns. tavallisten oppilaiden materiaaleissa. Näitten “kummajaisien” ei olisi pitänyt näkyä materiaalissamme. Meidän kirjantekijöiden annettiin ymmärtää, että ehdotuksemme oli harkitsematonta, eikä se hyödyttäisi ketään. Sitkeästi perustellessa saimme kuitenkin esityksemme läpi. Myöhemmin ratkaisustamme tuli kiitosta niin opettajilta kuin oppilaiden huoltajilta.

Itseneuvova oppiminen oli opettajien mielestä turhanaikaista näpertelyä ja uusien kikkojen esittelyä.

Tuloksellisen päämäärän saavuttamisen kannalta sitä pidettiin turhanaikaisena puuhasteluna. Tässä törmättiin asenteisiin – vain opettajajohtoinen opetus tuotti tulosta. Näin toimittiin ala-asteella, mutta vähitellen oppimateriaalien avulla ja ohjauksen myötä rohkaistuttiin kokeilemaan erilaisia opetusmenetelmiä. Opettajien kanssa totesimme, että mitä pienimmistä oppilaista oli kyse, sitä tärkeämpää oli opettajan henkilökoh-

tainen opetus. Taitojen kehittyessä oppilaat saavat omaakin vastuuta tiedon etsinnässä. Kokeillaan, maistetaan, haistellaan ja tehdään johtopäätöksiä. Tiedon etsintää on niin monenlaista!

Peruskouluun siirryttäessä opettajanimikkeet muuttuivat peruskoulunopettajiksi. Monia uusia asioita tuli jokaisen eteen, ja koulutusta tarvittiin. Peruskoulukursseilla perehdyttiin käsitteisiin ja hallinnon muutoksiin. Koulujen johtokuntien itsenäisyys ratkaisuihin väheni. Koululautakunnille siirtyi virka-vaalien suorittaminen ja talouden hallinto. Kieltämättä se kavensi koulun itsenäistä valtaa ja vastuuta. Murinaa kuului ja oltiin turhautuneita. Ollessani virkataipaleeni ”huipulla,” 3-opettajaisen kansakoulun johtajaopettajana, saimme ratkaista koulumme talous- ja virka-asiat itsenäisesti. Laadimme talousarvion koulumme tarpeita priorisoiden ja perustelimme ne. Saimme ne aina läpi. Taloudenhoitajan vakanssi oli tärkeä. En toimittanut laskuja eteenpäin taloudenhoitajan hyväksymättä. Peruskouluun siirryttyä koulun oman päätösvallan hupeneminen turhautti johtokuntien jäseniä, ja olikin tehtävä töitä, jotta sai heidät mukaan koulun kasvatukselliseen yhteistyöhön.

Oppilasarviointi uudistui ja sen perusteiden pohtimiseen käytimme runsaasti aikaa. Vilkasta mielipiteenvaihtoa aiheutti erityisesti käyttäytymisen ja huolellisuuden arviointi. Jotkut, lähinnä yläasteen oppilaiden huoltajat, olivat kauhuissaan, kun lapsi ei saanut käytöksestä 10. Eräs lääkäri-isä sanoi, että hän suunnitteli lapselleen ”raipparangaistusta”, mutta malttoi mielensä kertoessani perusteet arvioinnille. Keskeisiä asioita jäi siis koulussa kertomatta huoltajille.

Epäpäteviä opettajia ei merkittävästi ollut ja jos heitä oli, niin koulun opettajat ohjasivat työskentelyssä. En muista ongelmia sillä sektorilla ilmenneen. Tukiopetus koettiin kuin laiskanläksynä. Uudelleen asennoituminen eri tavalla eteneviin oppilaisiin oli työlästä. Myös se, että kaikilta ei tullut vaatia yhtä laajojen käsitteiden hallintaa, oli vaikeasti ymmärrettävää. Perusasioihin keskittyminen joidenkin oppilaiden kohdal-

la oli riittävää. Siksi eriyttämisen käsitettä opiskeltiin juurta jaksain.

Samanaikaisopetus luonnistui joustavimmin kokeneilta opettajilta tai ainakin muutamilta. Sain hyvää opetusta pitkään työssä olleelta Eila-kollegalta samanaikaisopetuksesta. Sovimme ennakkoon työnjaon ja käytimme erilaisia menetelmiä. Autoimme tilaisuuden tullen toisiamme ja annoimme vinkkejä. Kerroimme työstämme opettajainhuoneessa. Se herätti kohta-laista mielenkiintoa, mutta saimme jatkaa puuhaamme kahden. Erityisopetusta käynnisteltiin useissa kunnissa ja se haki muotojaan riippuen opettajatilanteesta. Kunnassamme erityisopetus otettiin mielellään vastaan, ehkä siksi, että luokkakoot olivat mittavat. Alkuun erityisopettajan opetusajasta merkittävä osa hupeni 1.-luokkalaisten alkukartoitukseen. Luonnollisesti oppimisen esteenä olevien häiriöiden korjaamiseen panostettiin myös ylemmillä luokilla.

Joitakin aineenopettajia huolestutti se, miten englanninkielen ja äidinkielen opetus sujuisi heterogeenisessä luokassa luokanopettajan opetuksessa. Kaksi kyseisten aineitten lehtoria tarjoutui opettamaan 3. luokalle äidinkieltä ja vierasta kieltä. Sehän sopi, tunneista ei ollut pulaa ja tukea tarvittiin. Luulot ala-asteen opettajan työn helppoudesta karisivat, koskapa jo lukukauden puolivälissä nämä lehtorit olivat valmiita luopumaan tehtävistään. Kannustamalla saimme heidät jatkamaan lukuvuoden loppuun. "Ruoho oli vihreää aidan toisella puolella", kunnes arki paljasti todellisuuden.

Opetusmateriaalia sai tarpeeksi ja uusimpia välineitä tilattiin kouluille. AV-välineiden käyttöön ei systemaattisesti opastettu, ja osalle opettajista ne jäivät käyttämättä. Erään kunnan opettaja valitteli sitä, että muille kouluille oli hankittu piirtoheittimiä, magnetofoneja ym., mutta hänen luokkaansa sellaisia ei saatu. Ihastelin opettajan luokan komerotiloja ja kuinka ollakaan, siltähän löytyivät kaivatut opetuskoneet. Kukaan ei ollut ehtinyt avaamaan niitä pakkauksista. Taisi tulla liikaa

uutta lyhyessä ajassa, koskapa vain 2 vuotta oli kulunut kyseisten tavaroiden saapumisesta! Samaisessa koulussa eräs toinen opettaja olisi tahtonut “lankata” eli jakaa luokan seinämällä kahteen osaan, etteivät alemman luokan oppilaat olisi voineet seurata varttuneempien opetusta ja tehdä opettajan seuraavan vuoden opetusta turhaksi.

Edellä kerrotut esimerkit olivat poikkeuksia. Kyllä opettajilla oli vilpittön halu olla mukana, mutta varovaisuus pilkisti esiin. Meidät luokanopettajat oli koulutettu tulemaan kaikissa tilanteissa toimeen omin avuin, joten avun tarjoaminen ja vasteenottaminen eivät alkuun sujuneet luontevasti.

Jälkipuintia

Näin jälkeenpäin ajatellen ohjaavien opettajien koulutus oli ensiarvoisen tärkeää, opittiinhan siinä keskeiset asiat ja hallinnon vaatimukset. Saimme mahdollisuuden työskennellä yhdessä eri kunnissa toimivien opettajien kanssa. Koulutustilaisuudet olivat hauskoja, ja siksi innostus lisääntyi. Osaltaan mieluisuus johtui hyvistä koulutuspaikoista. Ensimmäinen alkuopetuksen ohjaavien koulutus on jäänyt mieleeni. Se pidettiin hotellissa Suomotunturilla, jossa koulutettaville annettiin tehtäväksi suunnitella iltaohjelmaa. Ryhmät olivat ohjauskohtaiset. Jo suunnittelun alussa alkuopetuksen kouluttajien arveltiin esittävän tavanomaisia alaluokkien leikkejä. Silloin joku meistä totesi, että lähdetäänpä harjoittelemaan. “Mustan kissan tango”, joka oli sen hetken hitti. Suunnittelimme siihen tanssin. Kaksi henkilöä lähetettiin Kemijärvelle ostamaan esiintyjille mustia sukka-housuja ja samanvärisiä, pitkähihaisia puseroita sekä värikkäitä tusseja.

Koitti ilta ja juhlan aika. Ravintolasalin pyöreän takan ympärillä tanssi kuusi “kissaa”. Mustat sääret ja navan kohdalle kiskotut sukkahousut sekä pään yli vedetyt puserot, jotta kasvat

peittyivät ja vatsan seudulle maalatut hymyhuulet ja kaihoiset, pitkäripsiset silmät viimeistelivät “kissat” esityskuntoon. Valot sammutettiin. Takan loimu tihensi tunnelmaa. Hitti alkoi soida, ja kissat tanssivat lantiot notkuen takan ympärillä. Eri-muotoiset vatsat heilahtelivat persoonallisesti. Yleisö oli hii-ren hiljaa ohjelman aikana puhjetakseen esityksen jälkeen raikuviiin taputuksiin. “Kissat” poistuivat tuntemattomina vaihtamaan asujaan. Uusintaa ei suotu taputuksista huolimatta. Alku-opettajien odottamaton esitys oli pitkään puheenaiheena ja ihastuksen kohteena. Kotiin palattuani pieni poikani ihmetteli, miksi äidin vatsassa oli silmät ja suu. Eihän tussi aivan vähällä hankaamisella lähtenyt.

Vuosienkaan perspektiivistä katseltuna en voi ymmärtää, miten negatiivisesti merkittävä joukko opettajista suhtautui koulutukseen. Missä vaiheessa mieleen oli liimautunut ajatus kaikkietävyydestä! Rehellisesti sanottuna koin kuitenkin koulutustehtävän mieluisena. Tehtävässä sain hyvän vastaanoton ja tilaisuuden oppia paljon uutta. Erityisen antoisaa oli olla ohjausmatkalla aineenohjaavan kanssa. Pinttyneitäkin tapoja meille opettajille tulee. Eräässä yläasteen ja lukion opettajainhuoneessa pyydettiin minuakin ala-asteen kouluttajaa kahville. Kysyin, mihin tuoliin voin istua. Paikalla olleet opettajat kielsivät olevansa niin urautuneita, että vain oma paikka kelpaisi. Istahdin tuolille. Samassa siihen riensi eräs koulun lehtori, joka oitis ilmoitti paikan olevan hänen. Pyysin anteeksi ja toivoin mielessäni valokuvaa, joka paljastaisi huoneessa olevien opettajien ilmeet. Pinttyneisyys meillä jokaisella on, mutta emme onneksi huomaa sitä itse!

Ohjaustehtävä oli palkitsevaa ja oman oppimisen kannalta keskeistä. Niin oman kunnan kuin vieraiden kuntienkin koulutus-tilaisuuksissa käydessäni sain kritiikin ja kiitoksenkin täyttämää palautetta - ja sehän kehitti eniten. Erityisen mieluisia kokemuksia sain tavatessani kainuulaisia opettajia. Heiltä tuli kirpeän kipakkaakin, mutta myös sydämellisen lämmintä ja rakentavaa

palautetta. Mieluisana muistona säilytän heiltä saamaani Tähti-luennoitsija-rintakorua. Se oli tähden muotoon leikattu ja kauniisti väritetty pahvikoru. Mielestäni se ilmaisi heidän läsnäolonsa niin onnistumisen kuin haparoinnin sattuessa. Toinen konkreettamuisto on minulla käsintehty, kaunis Sinivuokkoru Kuopion opettajilta. Heidän avoimuutensa kosketti, he elivät mukana.

Kouluttajan työ oli antoisaa ja opettavaista, mutta koin antaneeni kaiken mistä toivoin olevan hyötyä opettajille arki-työssään. Noina vuosina olin saanut arvokasta opetusta, josta olen hyvin kiitollinen. Uudet haasteet kutsuivat minua 1980-luvun puolivälin jälkeen. OAJ:n hallituksen, valiokuntien ja valtuuston työskentely haukkasivat aikaani, ja virkatyön hoitaminen vaati osansa Pyysin eroa lääninkouluttajan tehtävästä 25.11.1986 päivätyllä kirjeellä. Lh myönsi eron 01.01.1987 alkaen. Pystyin jatkamaan keskeneräisiä opintojani. Sain ne työn ohessa loppuun ja paperit ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisesta käteeni 03.01.1994. Vihdoinkin olin saanut valmista aikaan!